Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis,
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur H. Lips,
Hoofdraadsman

EGO

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. Nr. 8 AUGUSTUS 1973 - 12e JAARGANG

Abonnementsprijs ƒ 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

Vaste medewerkers:

Jan Haasbroek
Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Dick Zaal

WIM KOK NVV

Het NVV wéér met een nieuwe voorzitter in zee. We hebben er al heel wat versleten! We herinneren ons nog: Roemers, Kloos en Ter Heide, om dan van Kupers e.a. nog maar niet te spreken. Maar nu in ieder geval een jonge man! Vier-en-dertig jaar!
Onze medewerker Rien Robijns had een gesprek met hem. Wim Kok komt er uit te voorschijn als een moderne man met gezonde denkbeelden en die goed weet wat hij wil. Wij wensen hem en het NVV van harte sukses.

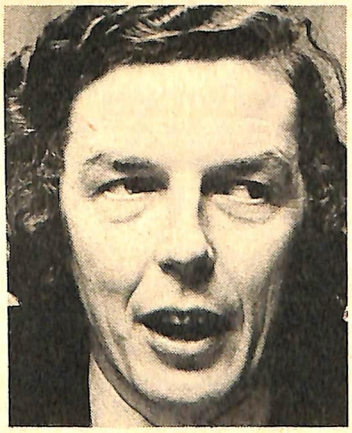

De kus van het jaar

Ons aller Pien „Wiegelt" Hans het huwelijk in. Maar Pien „Wiegelt" in Nederland niet alleen! Ook de V.P.R.O. „Wiegelt". Lees Nico Haasbroek op blz. 3, 4, 5.

VERONICA FOETSIE

Veronica gaat als piratenzender de ether uit! Komt ze als normale zender terug? Jan Haasbroek geeft op blz. 10 en 11 zijn mening over het bestaansrecht van kommerciële zenders.

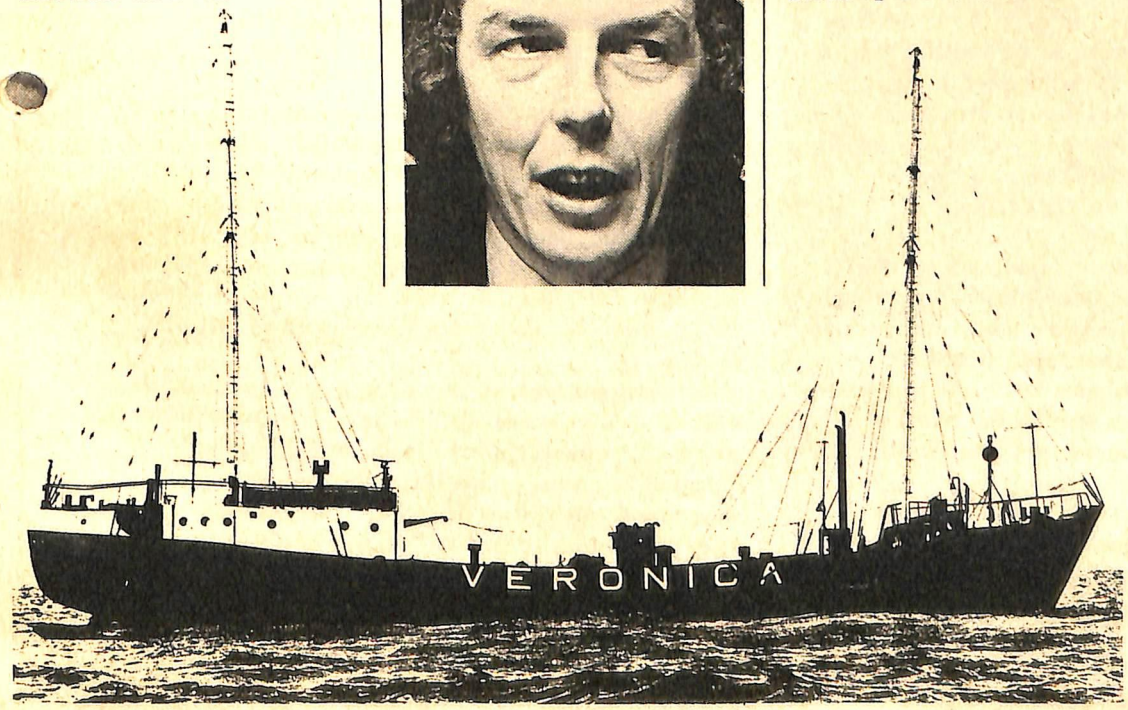

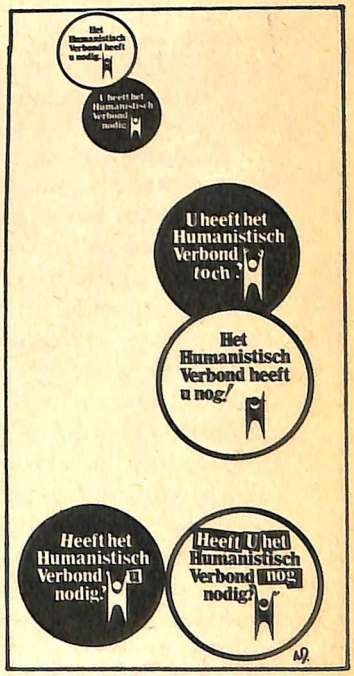

HVHVHVHV

Na veel storm en ruzie in eigen gelederen komt het Humanistisch Verbond thans met een nieuwe beginselverklaring en met een aantal maatschappelijke doeleinden. We geven ze weer op blz. 6 en 7 en geven er bovendien enig kommentaar op!

GROETEN

Het valt niet te ontkennen dat de groetweigeractie van de VVDM van vorig jaar een ongekend succes is geworden. Precies een jaar later, op 1 augustus, is de groetplicht (met enkele uitzonderingen) afgeschaft.
Er kan nog lang over worden nagepraat of de wijze waarop de VVDM de strijd tegen de groetplicht heeft gevoerd juist is geweest, een feit blijft het dat het de gevolgen van deze actie, met de daarbij komende felle discussies, zijn geweest die de zaak definitief tot het nu bereikte resultaat hebben gebracht. Daarbij heeft de VVDM natuurlijk wel de wind in de zeilen gehad. Precies op het juiste moment trad het drietal progressieve bewindslieden op dat over dit soort zaken moderner opvattingen heeft dan oud-minister De Koster.
En nu is het dan zo ver.
Toch zijn we niet zonder meer gelukkig met de besluiten die op dit punt zijn genomen.
Uit de beschikking van staatssecretaris Mommersteeg blijkt dat niet alleen de groetplicht in een aantal gevallen gehandhaafd blijft (voor Nederlandse militairen in het buitenland tegenover buitenlandse militairen, bij ceremoniële plechtigheden en bij het verrichten van schildwachtdiensten) maar dat het ook de bedoeling is dat in de eerste weken van de opleiding niet alleen aandacht wordt geschonken aan de militaire (ere)groet in het kader van het ceremonieel, maar ook aan het vrijwillig brengen van de militaire groet, alsmede aan andere passende vormen van een vrijwillige beleefdheidsgroet.
Daarnaast acht de staatssecretaris het vanzelfsprekend dat de groet, wanneer men in militair uniform gekleed is, de militaire groet behoort te zijn, zoals die in de beginopleiding wordt onderwezen. Hij voegt er aan toe: „dit sluit een eventueel samengaan met een in de burgermaatschappij algemeen aanvaarde mondelinge groet niet uit."
Voortaan mag de soldaat dus tegelijkertijd salueren en „goedemorgen" zeggen.
Maar er is nog een belangrijk punt: er zullen geen strafsancties meer zijn tegenover de militair die het salueren nalaat en het alleen op „goedemorgen, kapitein" houdt.
Dat kan nog wel eens tot merkwaardige situaties aanleiding geven. Is een soldaat die nu alleen „goede morgen" zegt onbeleefd of niet? Wie zal dat bepalen? En als een meerdere hem als onbeleefd beschouwt welke correctiemogelijkheden heeft deze dan nog? Met het huidige reglement betreffende de krijgstucht in handen zou die meerdere nog een heel eind kunnen komen. Maar zal hij het halen bij een eventueel beklag en zullen met name de krijgsraden, met de beschikking van de staatssecretaris in handen, tegenover zo'n soldaat nog kunnen en willen optreden?

Bij het bovenstaande wordt dan gedacht aan individuele gevallen. Het zal duidelijk zijn dat als b.v. de dienstplichtigen het in grote meerderheid op het eenvoudige maar welgemeende „goedemorgen" gaan houden de zaken spoedig beslist zullen zijn.
Het afschaffen van de groetplicht met de daarbij behorende strafsancties houdt die mogelijkheid in. Wij zijn voorstander van normale beleefdheidsvormen maar we hebben er ernstig bezwaar tegen dat de militair nu heeft te kiezen tussen onbeleefd zijn of het brengen van de militaire groet.
Daarom zal vast moeten komen te staan dat de militair die op normale burgerlijke wijze groet niet onbeleefd en dus niet laakbaar is.
De beschikking van de staatssecretaris kan, kort samengevat, worden weergegeven als: er behoeft niet meer gegroet te worden maar het blijft wel gewenst dat men het doet.
Nogmaals: dat kan tot merkwaardige situaties leiden.
Wat niet wegneemt dat de staatssekretaris de kwestie van de groetplicht in een stadium heeft gebracht waarbij de militair zelf mede zal kunnen bepalen op welke wijze hij zijn meerdere, op beleefde wijze, zal groeten. Daarom zijn we, ondanks bezwaren, verheugd over de beschikking van de staatssekretaris.

Red.

„WIEGELEN" BIJ DE VPRO

Als een radioprogramma enige tijd volop in het nieuws is, dan is er iets bijzonders aan de hand. Vooral als het niet om een populaire etherpiraat gaat, maar om een programma dat wél voor z'n mening durft uit te komen, namelijk VPRO-Maandag. (Iedere maandag tussen kwart over twaalf en twee uur via Hilversum I). De storm stak rond Pinksteren — begin juni — in het glas op en de persoon waarom het draaide is Hans Wiegel, fractieleider van de VVD. Iemand die jonger is dan zijn antieke opvattingen doen vermoeden. De redaktie van EGO verzocht mij in mijn hoedanigheid van presentator en eindredakteur van de omstreden uitzending om een paar kanttekeningen bij wat de „anti-Wiegel-affaire" werd genoemd, te plaatsen.
VPRO-Maandag wordt gekscherend door ons aangeprezen als een leuk programma voor tussen de middag. Het bevat behoorlijk veel lekkere popmuziek, idiote toeristische tips van Barend Servet als Roel Polziger, de familie Haasbroek à la Peyton Place en het zogenaamde engagement van de redaktie wordt doorgaans verpakt in een luchtige radiovorm. Eén van de weinige programma's dat zich continu te buiten gaat aan rechtstreekse experimenten. Met alle gevolgen van dien. Wie wil reageren is welkom. Bel: 02150-44752. Er gebeuren steeds merkwaardige dingen: de presentator wordt tijdens de uitzending ineens door een wildvreemde kapper gekortwiekt en verzoekt de luisteraars vervolgens een plukje van hun haar aan hem op te sturen; een kind van vijf haakt in grotemensentaal op het ANP-nieuws in; Jehova's Getuigen vallen geheel onverwacht bij een VPRO-medewerker met de deur in huis om hem hoorbaar te proberen te bekeren. In die vrolijke context speelde de Wiegel-cyclus zich af.
Waarom aandacht voor Wiegel? In de eerste plaats omdat het Wiegel-effect, het raadsel van een snel stijgende populariteit, ons intrigeerde. Ten tweede vanwege de nieuwe rol die Wiegel was toebedeeld: oppositieleider in plaats van Den Uyl. En meer subjectief omdat ons dwars zat dat iemand die eerder met boerenslimheid lijkt begiftigd dan met kennis van zaken, in de smaak bleek te vallen bij onze jeugdige leeftijdgenoten. Dat een flink deel van de jeugd conservatief is, wisten we al, maar dat een groeiende categorie zich laat beduvelen door sluwe trucjes in plaats van politieke visie, vonden we te gek om los te lopen.
Je kunt je afvragen of het verstandig is om aandacht aan Wiegel te schenken. Publiciteit betekent gratis reclame voor verfoeilijke standpunten. Doodzwijgen is beter. Laat de tegenstanders uit de eigen partij aan het woord. Zo luiden de overwegingen van Wiegel's politieke vijanden.
Maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan.
VPRO-Maandag is nu eenmaal niet AVRO's Televizier. Bovendien is doodzwijgen onzin als iedereen over Wiegel schrijft en praat. Daarom dunkte ons een gezellige aanval in meerdere etappes een beter idee. In een zo aantrekkelijk mogelijke radiovorm er voor uit komen dat je Wiegel niet ziet zitten. Reden waarom we ons in de persoon Wiegel verdiepten door artikelen uit te pluizen, radio en tv-optredens te volgen en toespraken bij te wonen en op te nemen.
Op 28 mei stelden we Wiegel in de gelegenheid om naar aanleiding van de regeringsverklaring enkele (van tevoren opgenomen) opmerkingen over zijn oppositievoering te laten maken. Zonder flauwekul. Een week later volgde een reportage over het huwelijk tussen Hans en Pien. (In tegenstelling tot andere journalisten — onder andere van De Telegraaf — werden wij niet op de receptie toegelaten ondanks het feit dat we een tweedehands wasmachine en een kapstok voor het bruidspaar hadden). Verder lieten we een uitgebreid interview horen met Wiegel, pittig doch oprecht, we zongen twee Wiegelliedjes en brachten deel I van de allesbehalve kwaadaardige Wiegel-quiz. Om een indruk te krijgen: Vraag 1: „Bij het huwelijk was Pien (= vrouw van Hans) getooid met artistiek vlechtwerk. Wat droeg zij? a) een bos lelietjes der dalen, b) een bos rode radijs of c) een slinger vergeet-mij-nietjes! Andere vraag: „Wat pleegt Wiegel gewoonlijk in de mond te nemen: a) een bolknak van senator Van Riel, b) gespierde taal of c) een om-en-om knapperig gebakken biefstuk!
Pas toen kwam deel III van

de Wiegel-cyclus. Dat was 2e Pinksterdag en de bedoeling was dat we zouden beginnen met een satyrische quiz, die een week eerder als zodanig was aangekondigd, en dat we zouden besluiten met een goed geargumenteerde aanval, tevens een soort rechtvaardiging voor onze spot. Die aanval werd, zoals bekend, door de VPRO-leiding tijdens de uitzending verboden en de quiz haalde de voorpagina's en kreeg een politiek vervelend staartje.
De vraag waarop de woede zich toespitste droeg een imaginair karakter: „Stel, u bent lid van een revolutionaire beweging. De nationale staf van deze beweging geeft u de opdracht Hans Wiegel uit de weg te ruimen. U krijgt van ons de opdracht te overleggen hoe u dat met z'n vieren zal uitvoeren. U hebt de volgende funkties: 1) chauffeur, 2) scherpschutter, 3) verleidelijke vrouw en 4) afluisterdeskundige! (verkorte weergave).
Het merendeel van de pers wekte de indruk dat wij luisteraars de vraag voorlegden wie de beste manier wist om Hans Wiegel uit de weg te ruimen. Verzwegen werd dat de VVD vooraf van de spottende quiz op de hoogte was gesteld, dat de kandidaten uitvoerig geïnstrueerd waren (zij mochten zich halverwege terugtrekken; een andere, door hen gewenste wending aan de vragen geven; men kon extra punten verdienen door kritiek te leveren op de aard van de vragen enz.).
Ook de geargumenteerde aanval, een week later alsnog uitgezonden, werd op één uitzondering na, doodgezwegen. Van een mug werd dus een olifant gemaakt.
Niettemin hadden we achteraf spijt van onze aanpak, want onze taxatiefout — een onhandige vraagstelling — veroorzaakte de publiciteitslawine en dat had weer tot gevolg dat het door ons gewenste effect averechts uitpakte.
Onze verontschuldigingen werden niet door de VVD geaccepteerd.
Hoe onzindelijk politiek kan worden bedreven bewees dezelfde VVD kort daarop door uit het Wiegel-incident politieke munt te slaan. (Zie de Haagse Post van 30 juni '73). Het kwam aan het licht toen de PvdA-Tweede Kamerleden Voogd en Roethof een voorstel indienden om een discriminerende passage uit de omroepwet te halen. De VVD was daar altijd voor geweest, op de bres staand voor de vrijheid van meningsuiting, maar greep de Wiegelquiz aan om nu tegen te stemmen. Zelfs VVD gunstig gezinde dagbladen waren des duivels. Het NRC-Handelsblad sprak van censuur en het Algemeen Dagblad schreef dat de VVD, „zijn liberale beginselen geweld heeft aangedaan terwille van een vluchtig politiek succesje". Geen excuses willen aanvaarden, geen gevoel voor humor hebben, geen reden zien voor een berisping, maar tegen de liberale principes in een voorstel torpederen omdat het nog niet gelukt is om enigszins indrukwekkend oppositie te voeren. Waar is dat nou voor nodig?
Het was een zielig gedoe. Voordat de regering Den Uyl goed en wel begonnen was schoot Wiegel al met scherp: „Dit kabinet is een ramp voor het land," betoogde hij. „Onze kanonnen staan opgesteld." Maar sinds de regering z'n beleid in de vorm van een regeringsverklaring heeft voorgeschoteld, stemde de VVD tegen de anti-piratenwetjes (na in vorige regeringen te hebben meegewerkt aan de voorbereiding er van), tégen de wijziging van de omroepwet en tegen de benzine-accijnsverhoging, waardoor een reeks medisch-sociale en culturele maatregelen niet getroffen kunnen worden. Een militair die dat pruimt komt niet in aanmerking voor een bevordering, vind ik.

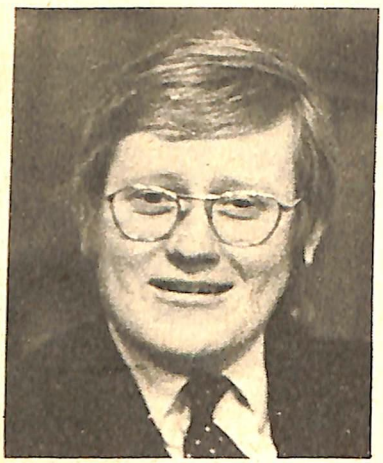

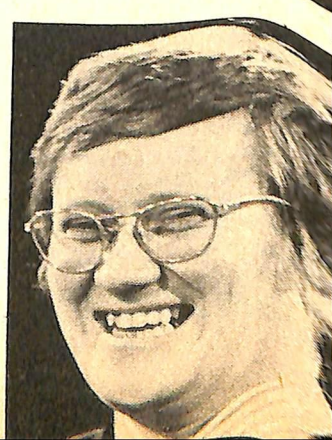

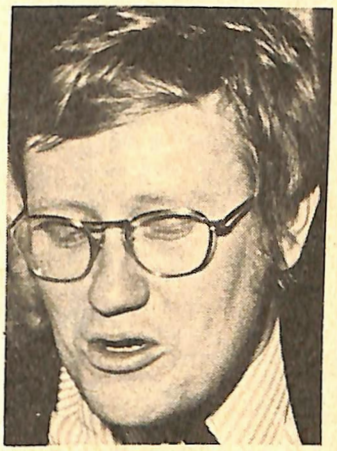

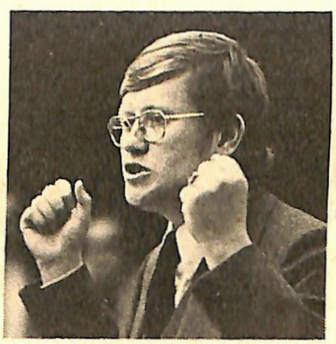

Moties van wantrouwen blijven uit. Dat zou ook verkeerd zijn geweest nadat uit een Elsevier/Nipo-enquête bleek dat van de VVD-kiezers 60 procent bereid is het kabinet Den Uyl voorlopig te laten regeren.
In VPRO-Maandag van 18 juni j.l. hebben we wetenschapsmensen laten aantonen wat een onzin Wiegel kan uitkramen. Onze analyses toonden aan dat als Wiegel ongeveer een uur een zaal toespreekt hoogstens een kwart van zijn toespraak over de vermeende visie van de VVD gaat. De rest is gezeur over tegenstanders, mislukt cabaret in bekakt klinkende volzinnen. Wiegel sprak voornamelijk over het woon- en huurbeleid, economie en defensie. Professor dr. J. Pen en drs. A. G. Ter Hennepe maakten duidelijk dat je Wiegels redeneringen zonder bezwaar kunt omkeren en dat ze bovendien stammen uit het begin van deze eeuw. (In Het Parool van 13 juni licht prof. Pen zijn kritiek toe).
Wat betreft de defensie haalde Wiegel alle oude koeien uit de sloot: de Navo-verplichtingen, de Russen en het machtsevenwicht. Polemoloog drs. H. Tromp bestreed de prietpraat koel en effectief: „Die Navo-verplichtingen ga je zelf aan en die kun je ook zelf wijzigen. 't Punt is nou net dat al die Navolanden best eens zouden kunnen nadenken over de situatie in 1973, die nogal veranderd is sinds 1939, als je denkt aan wat nu de bedreiging van de veiligheid is (atoomwapens). Bekijk liever eens opnieuw of die Navo daar het beste wapen tegen is of dat het anders moet. Wiegel doet net of een Navo-verplichting een soort geloofsbelijdenis is, waar je niet vanaf zou mogen wijken!"
Dan dat machtsevenwicht waar Wiegel het over heeft. Je kunt niet over machtsevenwicht spreken wanneer twee partijen in staat zijn om elkaar van haver tot gort te vernietigen. Iedereen is wel voor algehele ontwapening. Wat dat betreft zijn Wiegel en de Russen het volstrekt met elkaar eens, maar wat heb je aan dat soort uitspraken. Het gaat er om hoe je het zover krijgt. En dat bereik je niet door (wat VVD-minister De Koster deed) ondertussen een nieuw type straaljager te bestellen en in de richting van een nieuwe atoomraket te werken waar het nieuwe kabinet eigenlijk niet meer onderuit kan. Hoe kan je het aanschaffen van nieuwe wapensystemen in hemelsnaam rijmen met aandringen op tweezijdige ontwapening? Nederland heeft op dit moment geen veiligheidsbeleid. Het is eerder een zelfmoordbeleid. Nederland, nota bene 't dichtst bevolkte land ter wereld, is een opslagplaats voor kernwapens wat directe doelen zijn in een oorlog. We houden wapensystemen in stand waarvan berekend is dat, als ze ooit zouden funktioneren, ons land niet langer zou bestaan. Een situatie die Wiegel met zijn uitspraken onderschrijft."

NICO HAASBROEK

HVHVHVHVHVHVHVHVHV

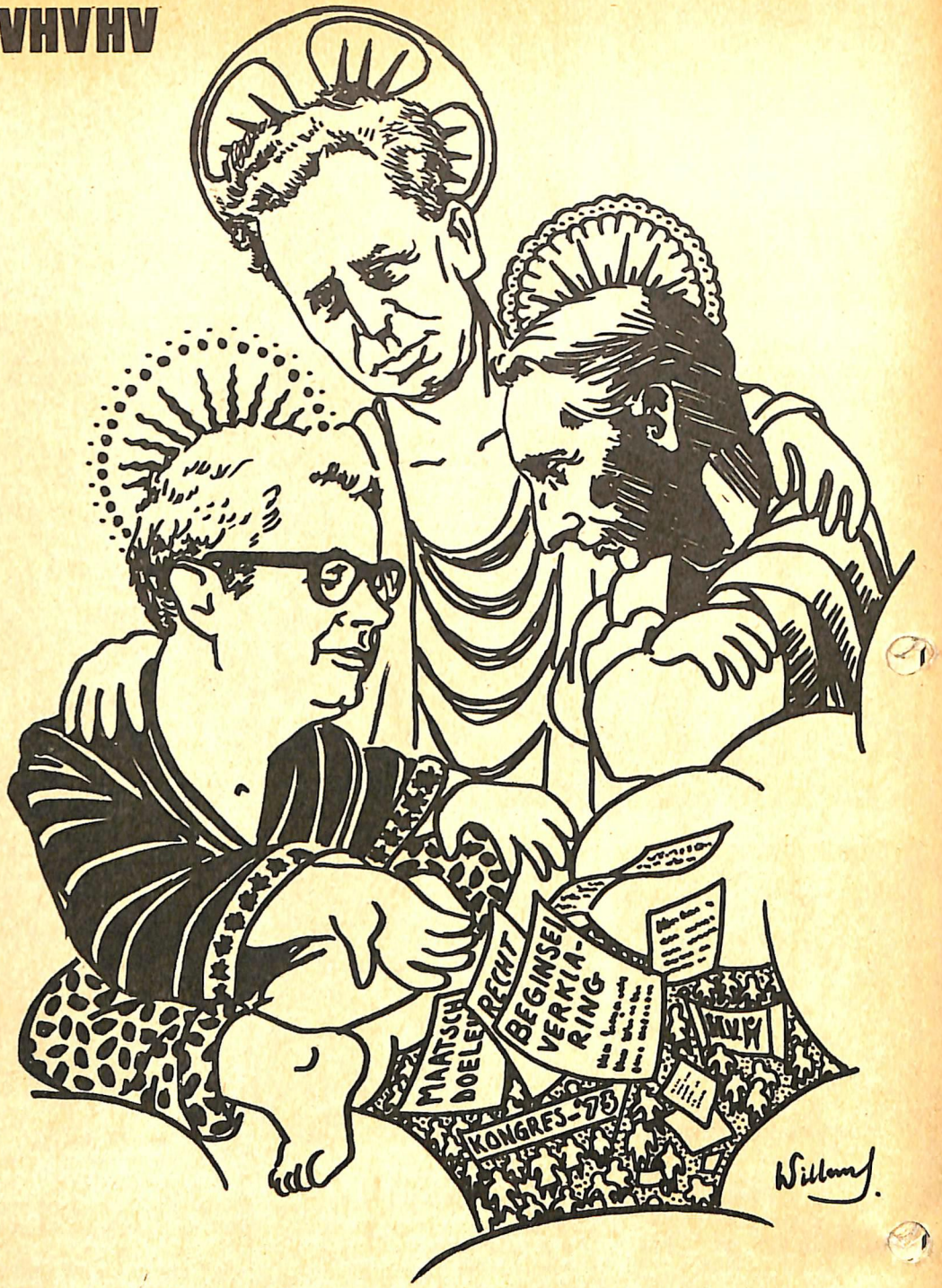

HUMANISTISCH VERBOND

Het Humanistisch Verbond heeft op 12 en 13 mei 1973 haar tweejaarlijks kongres te Arnhem gehouden.
Omdat er op dat kongres een nieuwe formulering van de beginselverklaring is aangenomen en bovendien een stuk genaamd „Maatschappelijke doeleinden". lijkt het ook voor de lezers van ons blad interessant om daarvan kennis te nemen.
We drukken de beide stukken dus hier af en leveren er aan het slot van dit artikel nog enig kommentaar op.
We beginnen met de nieuwe formulering van de beginselverklaring. Deze luidt:
„Het humanisme is de levensovertuiging die probeert leven en wereld te begrijpen uitsluitend met menselijke vermogens.
Het acht wezenlijk voor de mens zijn vermogen tot onderscheidend oordelen, waarvoor niets of niemand buiten hem verantwoordelijk kan worden gesteld.
Het humanisme wordt gekenmerkt door:
1. de voortdurende bereidheid zich in denken en doen naar normen van redelijkheid en zedelijkheid te verantwoorden;
2. de helpende zorg voor de medemens om hem in staat te stellen zich te ontplooien tot een volwaardig bestaan in zelfbestemming;
3. het streven naar een samenleving waarin vrijheid, gerechtigheid, verdraagzaamheid, eerbied voor de menselijke waardigheid en medemenselijkheid centraal staan."
Tot zover de nieuwe beginselverklaring.
Het lijkt ons goed om het doel dat het Humanistisch Verbond voor zichzelf daarbij heeft geformuleerd er meteen bij te geven. Het luidt:
„Het Humanistisch Verbond stelt zich ten doel:
1. allen te verenigen die met het beginsel instemmen;
2. een centrum te zijn voor verdieping, verbreiding en verdediging van de humanistische levensovertuiging;
3. aktiviteiten te ontwikkelen of deel te nemen aan aktiviteiten van anderen welke bijdragen aan het ontstaan van een samenleving van mensen, die zich hun verantwoordelijkheid voor zichzelf, hun medemens, de natuur en die samenleving bewust zijn."
Blijkbaar heeft men in het Humanistisch Verbond het gevoel gehad dat men het in deze tijd toch niet bij het nieuw geformuleerde beginsel en doel kon laten en heeft men daarnaast een stuk aangenomen met de titel „Maatschappelijke doeleinden".
Om onze lezers zo volledig mogelijk in te lichten drukken we hier onder ook dit stuk af.

Maatschappelijke doeleinden.

De levensovertuiging van het humanisme kent als hoogste ideaal de zelfverwerkelijking en zelfontplooiing van de mens in solidariteit met anderen.
Daarom staat het Humanistisch Verbond een maatschappelijke ordening voor waarin de sociaal-ekonomische, juridische en kulturele voorwaarden

daartoe aanwezig zijn. Op grond daarvan streeft het Verbond er naar, indien mogelijk met andere groepen en organisaties, zijn invloed uit te oefenen om de volgende doeleinden te bereiken.
1. Fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen, op grond daarvan verzet tegen ongelijke behandeling van man en vrouw, arm en rijk, blanke en kleurling, hetero en homofiel, godsdienstige en humanist, vreemdeling en Nederlander, opdat optimale zelfverwerkelijking voor individuen en groepen realiteit en basis voor samenleven, wordt.
2. Demokratisering van strukturen in de samenleving met dien verstande dat zij die bestuurd worden of onder leiding van anderen werkzaam zijn, inspraak en medebeslissingsrecht krijgen in bestuur en leiding.
3. Rechtvaardiger verdeling van maatschappelijke goederen en gelijke kansen op vorming en scholing door vrije toegang te verschaffen tot het verwerven van kennis en vorming zonder indoktrinatie.
4. Bevordering van verdraagzaamheid in het verkeer tussen mensen en groepen door versterking van de mentaliteit van openheid en begrip voor elkaars standpunt.
5. Het scheppen van een samenleving met overlevingskansen, dat wil zeggen met een zodanige beperking van materiële produktie en konsumptie dat het milieu niet op onduldbare wijze wordt aangetast.
6. Zorgvuldige omgang met en eerbied voor de wereld van plant en dier mede opdat het natuurlijk evenwicht niet wordt verstoord.
7. Erkenning van de fundamentele betekenis van het recht op vrije meningsuiting en van een geschakeerd geheel van massa-media.
8. Streven naar zodanige woon-, leef- en gezinsstrukturen dat optimale ontplooiing van de daarin levende individuen mogelijk wordt.
9. Het losmaken van de seksualiteit van de voortplanting: beheersing van de bevolkingsgroei als wezenlijke voorwaarde voor menselijke ontplooiing.
10. Bevordering van de kunstzin door in opvoeding en onderwijs aan ontplooiing van de artistieke kreativiteit een ruime plaats toe te kennen.
11. Bevordering van een ontwikkelingssamenwerking waarbij wordt uitgegaan van de belangen van de overgrote meerderheid van de bevolking in de derde wereld.
12. Bevordering van het stellen van nadere grenzen zowel ten aanzien van het gebruik van middelen tot verlenging van leven als ten aanzien van het beëindigen van leven van ernstig lijdenden.
13. Herziening van de verouderde wetgeving op het gebied van seksuele misdragingen, waarbij strafbepalingen worden geschrapt die belemmerend werken voor thans als normaal beschouwd seksueel gedrag.

Het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft aan deze „Maatschappelijke doeleinden" nog de volgende toelichting toegevoegd:
„De bedoeling is dat over dit stuk in het Verbond een diskussie wordt gevoerd, zo mogelijk kan de eerste ronde van die diskussie op dit kongres een aanvang nemen.
Daarbij gaat het, anders dan bij de beginselverklaring niet om de woordkeus in de formuleringen, maar om de doeleinden zelf.
Daarbij dient overigens bedacht te worden dat dit stuk uitgangspunten kiest waarvan de praktische toepassing in rapporten, uitspraken, akties e.d. moet worden geformuleerd en gerealiseerd."
Uit het bovenstaande begrijpt men dat men dit stuk over maatschappelijke doeleinden wellicht het best kan bezien als een, overigens algemeen aanvaarde, diskussiegrondslag van waaruit nadere formuleringen en akties nog zullen moeten voortspruiten.
Rest ons thans nog enig kommentaar op het voorgaande.
We willen dat kort houden omdat het er ons in de allereerste plaats om ging de lezers te laten kennis maken met wat op dit ogenblik in het Humanistisch Verbond wordt gedacht en geformuleerd. Te veel kommentaar brengt de lezer dan eerder in de war dan dat het verheldert.
We maken de lezer dus maar niet attent op de zwakke plekken die zowel de beginselverklaring als het stuk „Maatschappelijke doeleinden" bevatten. De aandachtige lezer haalt ze er trouwens zelf wel uit.
Ons belangrijkste bezwaar tegen de weergegeven stukken is de grote vrijblijvendheid die in dit alles schuilt. Het is natuurlijk fijn om mensen te horen beweren dat ze vóór vrijheid en tegen sociale onrechtvaardigheid zijn maar dat zijn toch niet meer dan gratuïte verklaringen waarachter waarschijnlijk alle leden van het Humanistisch Verbond van VVD'er tot en met PSP'er zich kunnen opstellen. En wat doe ik er dan verder mee?
Natuurlijk kan men hier tegen aan voeren: Maar het is toch pas een diskussiestuk, de uitwerking ervan en de daarbij behorende akties moeten nog komen en dan zal vanzelf wel blijken waar de meningen uiteen lopen.
Het zou een aardig verweer zijn als het Humanistisch Verbond in mei 1973 was opgericht maar het bestaat al ruim vijf-en-twintig jaar en in al die jaren is nog nooit gebleken dat het Verbond door een konkreet partij kiezen voor onderdrukten en misdeelden al die schone beginselen in de praktijk wil waar maken.
En dat kàn het ook niet omdat het Humanistisch Verbond een ledenbestand heeft waaruit onmogelijk eensgezinde sociale aktie kan voortkomen. De praktijk is dan ook de laatste jaren geweest dat daar waar oudere of jongere funktionarissen in werkelijk maatschappij-kritische bezigheid hun humanisme wilden realiseren er ogenblikkelijk botsingen in het Verbond ontstonden met als regel als gevolg dat die maatschappij-kritische funktionarissen werden geëlimineerd. Het is natuurlijk niet vriendelijk om dat te zeggen maar voor vriendelijkheid alleen koop je niets.
Daarom wantrouw ik al die vrijblijvende formuleringen waardoor het Verbond zich op goedkope wijze aansluit bij allerlei huidige suksesvolle akties en groeperingen.
Ik ben na alles wat gebeurd is wantrouwend. Ik wens het Humanistisch Verbond overigens gaarne toe dat het in de komende jaren dat wantrouwen beschaamt maar echt geloven doe ik daar voorlopig niet in.
H. LIPS

WIM KOK NVV

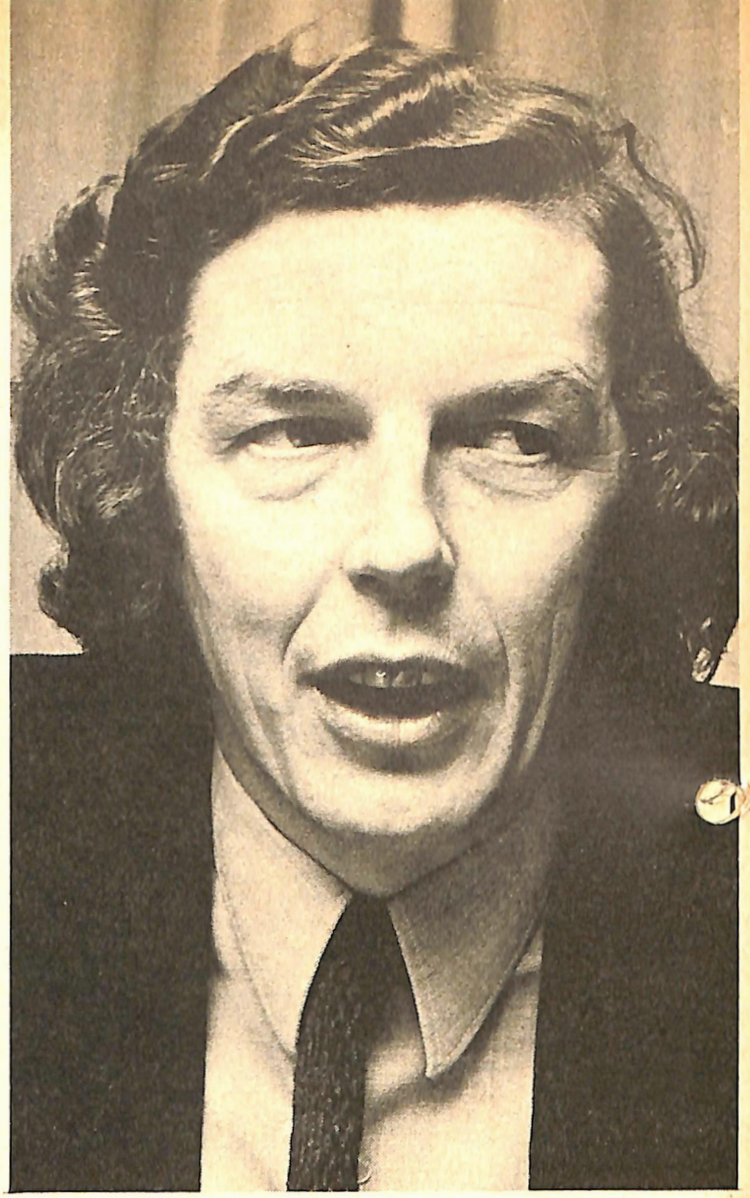

Volgende maand (20 september) krijgt een nog jonge man een van de meest hondse en verantwoordelijke banen van Nederland: Wim Kok (34) wordt dan voorzitter van het NVV. Hij volgt daarmee Harry ter Heide op, die vorig jaar zijn functie neerlegde na een ernstig verschil van mening met de Industriebond van Arie Groenevelt over het centraal akkoord. Wie is de man, die dit op zo jeugdige leeftijd denkt aan te kunnen?

Hij heeft half-lang golvend haar, een vastberaden, vriendelijke blik, roze overhemd, kleurige das. Formuleert zijn gedachten snel en duidelijk, relativeert vaak, als het zijn eigen persoon betreft. Hij zegt zich „geen bepaalde termijn als voorzitter te hebben opgelegd. Misschien wordt het wel negen en twintig jaar, maar dat is noch voor het NVV noch voor mij te hopen."

Een kort gesprek met de nieuwe NVV-voorzitter. Om zijn portret mede te kunnen schetsen. Het valt niet mee enige tijd van hem los te plukken, want de voortekenen van wat hem na die twintigste september te wachten staat bedriegen niet: een immer overvolle agenda, die een lichamelijk zeer afmattend bestaan garandeert. „Maar de dokter heeft gezegd, dat ik het wat dat betreft wel aan kan. Toen ik een paar maanden geleden tijdens een SER-vergadering door de knieën ging, heb ik me nog eens uitgebreid laten controleren. Het was oké."

Het halve uurtje op het hoofdkantoor van het NVV is echter geen bezwaar. Kok hoeft niet lang na te denken over vragen en formuleert ogenblikkelijk een bondig antwoord. Over het kabinet Den Uyl bijvoorbeeld, zegt hij: „Dit kabinet heeft een echte kans de inflatie te bestrijden, die ook ten nadele van onze mensen werkt. Verder zijn volgens mij maatschappelijke vernieuwingen wel te verwachten. We zijn blij, dat ze er zitten, maar als we er ruzie mee moeten krijgen op zakelijke gronden, laat het me koud of er geestverwante ministers in zitten. De belangen van onze leden wegen zwaarder."

Wim Kok werd geboren in Bergambacht, een klein plaatsje in het groene hart van Zuid-Holland. Zijn vader is er timmerman en plaatselijk penningmeester van de Bouwbond NVV, dezelfde bond, waarvoor Kok later in het hoofdbestuur van het NVV zal komen. Hij volgt daar de HBS: „We vonden thuis, dat je nooit grotere stappen moest doen dan verantwoord was."

Hij herinnert zich uit die tijd:

„Mijn vader was eigenlijk een van die duizenden onbezoldigde ombudsmannen, die je nu nog hebt bij de bond. Het was thuis eigenlijk het constante doorgangshuis van alle sociale problemen in zo'n gemeente. Het was voor mij wel eens lastig, ik kon me niet altijd even goed concentreren op mijn eigen werk, omdat de ruimte er niet was ergens anders te gaan zitten. Maar het had natuurlijk wel een geweldig effect op me. Het werk werd me als het ware met de paplepel ingegoten. Je beleefde een stuk problematiek in de arbeiderswereld met al zijn sociale misstanden ... een stuk maatschappelijke inspiratie is bij mij daardoor wel ontstaan."

Die maatschappelijke inspiratie viert hij dan op een op het oog merkwaardige manier bot: hij gaat naar Nijenrode, het instituut bij uitstek, waar de industrieel uit voort komt.

Hij zegt erover: „Ach, het programma trok me wel aan. Het was een opleiding van beperkte duur, enerzijds sterk op de praktijk gericht, anderzijds sterk gevarieerd. Ik zou niet zes jaar lang een theoretische studie kunnen volhouden in één richting. Voor een wispelturige geest als de mijne was Nijenrode niet zo gek. Ander milieu? Ja, de meeste mensen kwamen uit een ander milieu, dat wel, al was er in mijn tijd toch al van een zekere doorstroming sprake. Maar inderdaad lang niet zoals bij de universiteiten. Ach, ik heb er geen spijt van. Achteraf heb ik er echt wel voordeel van gehad, dat ik eens in de andere keuken heb geroken."

Na Nijenrode volgt het leger. Hij is eerst huzaar, dan officier bij de militaire administratie bij een klein legeronderdeel en constateert daar, dat op „zo'n post de bezuinigingen in het leger niet tot stand kunnen komen." Hij voelt zich er een soort „boekhouder."

Voor hij daarna bij het NVV belandt werkt hij na zijn diensttijd eerst nog op een handelskantoor in Amsterdam, waar hij „het verschil tussen verkoop- en aankoopprijs zo hoog mogelijk diende op te jagen. Ik vond het een enorm duffe zaak. Je wil ook wel enig maatschappelijk effect zien van wat je doet, je werkt niet alleen met je ogen dicht voor een huis, voor dingen, die je kan kopen. Maar de vette directeur werd daar alleen maar vetter door de winsten, die we maakten ten koste van die bloedjes in de derde wereld, want daar opereerden we voornamelijk. Ik ging er met de pest in mijn lijf heen."

Dan komt hij bij het NVV, de Bouwbond. Zijn grootste interesse gaat uit naar de maatschappelijke kanten van het woningvraagstuk: „niet de woningbouw het privilege laten zijn van mensen, die het in andere opzichten in de maatschappij toch al goed hebben. Dat vind ik het foute van de maatschappij." Al snel wordt hij van vele zijden betiteld als de „kroonprins van het NVV." Hij wordt (ook al weer als jongste) lid van het dagelijks bestuur, waar hij de portefeuilles van de woningbouw, de werkende jongeren en de internationale samenwerking beheert.

Wanneer Harry ter Heide met ruzie weggaat, wordt hij tot voorzitter gekozen. Van Ter Heide was toen de uitspraak, dat je de maatschappij maar met kleine stapjes kunt veranderen. Wat denkt Kok daarover?

Hij zegt:

„In de jaren na de Tweede Wereldoorlog hebben we ons

wel erg vastgebeten op de stelling, dat we alles samen moeten doen. Ik wil de erg behoedzame weg, dat je moet opletten dat je er zonder kleerscheuren vanaf komt niet meer op. Er is in deze maatschappij zo'n opeenhoping van onrecht, dat steeds weer op dezelfde groepen drukt. Denk aan de woningnood, de ongelijke inkomensverdeling, de scheefgetrokken machtsverhoudingen. Om daar iets aan te doen heb je een stuk ongeduld nodig. Je komt daar met een harmoniemodel niet uit. Ik zou graag een agressief, maar realistisch vakbondsbeleid zien. Je kunt geen bordje op de vakbondsdeuren hangen met „gesloten wegens maatschappijvernieuwing." Maar je werk van alledag mag ook geen excuus worden om de maatschappij zoals die nu is te aanvaarden."
Is hij niet bang door de mensen „aan de andere kant van de tafel", de werkgevers op den duur ingepakt te worden?
„Hier en daar zal van werkgeverskant de neiging bestaan om ons voor te houden: jongens, begrijp het nou eens, we zijn toch ook niet zo slecht. Daar moet je je alleen niet in laten luizen. Ik heb geen aangeboren hekel aan iedere werkgever, dat zou een psychiatrische afwijking zijn. Maar mijn natuurlijke vrienden zijn het ook niet. Er zijn nog steeds groepen, die met betrekkelijk geringe offers grote winsten behalen. Er zijn natuurlijk wel gunstige uitzonderingen, maar je merkt overal, dat de menselijke factoren vaak ondergeschikt blijven aan de economische belangen. Je moet het bedrijfsleven dienstbaar maken aan de samenleving. Ik zal persoonlijk altijd de kant van het menselijke blijven kiezen. Ik heb liever ruzie met werkgevers dan met mijn eigen mensen."
Nu we het toch over het bedrijfsleven hebben: er wordt vaak gesuggereerd, dat de vrij harde acties van de laatste maanden veel bedrijven de genadeklap hebben gegeven of nog zullen geven? Dat de Industriebonden met name daardoor de werkgelegenheid van hun eigen mensen op het spel hebben gezet?
Kok: „Heus niet door de stakingen in de omvang, zoals we die in Nederland kennen. Je mag voldoende vertrouwen hebben in de mensen, die de stakingen organiseren, dat ze niet op zo'n rigoureuze manier het mes zetten in de werkgelegenheid. Ze zeggen ook wel, dat de investeerders weg blijven en dat we ons uit de markt prijzen in Nederland. Dat is meer een praatje voor de vaak, dan dat 't op werkelijkheid berust. Nederland is geen land, dat er qua stakingsklimaat uit springt. Internationaal gezien betekent het niks, ondanks de piek van enkele maanden geleden van de Industriebond."
Terug naar het onderwerp: de persoon Wim Kok. U hebt een ongelooflijk drukke baan, houdt u nog tijd over om op andere gebieden bij te blijven?
Wim Kok: „Dat is het grote probleem. Je moet in je werk al zoveel lezen. Als je dan eens een uurtje vrij hebt, heb ik geen zin om er weer pillen op na te slaan. Ik heb drie jonge kinderen, die zien hun vader ook liever niet steeds achter dikke boeken zitten, als-ie vrij is. De zondag neem ik altijd de tijd voor hen om eens te genieten van de natuur, wandelingen te maken."
„Wat de vakliteratuur betreft: dat zit voor een deel in je tijdsprogram ingebouwd. Essentiële dingen, die verschijnen, houd je bij. Maar je zou af en toe ruimte moeten hebben om er uit te gaan en even bij te tanken. In andere landen rond te kijken. Ik zou bijvoorbeeld wel een paar maanden naar Zweden willen om te kijken hoe het daar gaat, me oriënteren op het arbeidsmilieu (een hobby van me) daar. De vakbeweging is in Zweden bijzonder actief op dat punt. Dat zijn wel lacunes, dat je dat niet kunt doen."
U noemde zich in een interview een „cultuurbarbaar?"
Wim Kok, glimlachend: „Ach, barbaar. Ik heb voor muziek bijvoorbeeld wel mijn voorkeuren, maar mijn handicap is, dat ik bijna nooit weet wat ik precies hoor. Ik heb geen ambitie om namen te onthouden. Soorten muziek kan ik niet onderscheiden. In dat opzicht ben ik a-muzikaal. Ik kan ook geen foxtrot van een Engelse wals onderscheiden, al mijn danslessen ten spijt. Maar ik ga bijvoorbeeld heel graag naar musicals."'
Bent u eerzuchtig?
Wim Kok, peinzend: „Ach, ik ben bijvoorbeeld geen machtswellusteling. Ik heb heus niet de gedachte: nu zal ik het eens gaan maken. Trouwens, de relatie tussen de leden is zo aan het veranderen, de democratisering zet zo door, dat een voorzitter heus minder macht vertegenwoordigt dan het lijkt. Ik heb alleen de neiging om iets, wat je denkt, waar te kunnen maken en te kunnen doen. Kijk, als ik ping-pong speel, vind ik het leuk om te winnen. Zo moet je het allemaal maar zien. Net zoals ik het leuk vind als ik er aan de onderhandelingstafel met politici en werkgevers meer uit kan halen dan zij willen. Als men dat eerzucht noemt..."
RIEN ROBIJNS

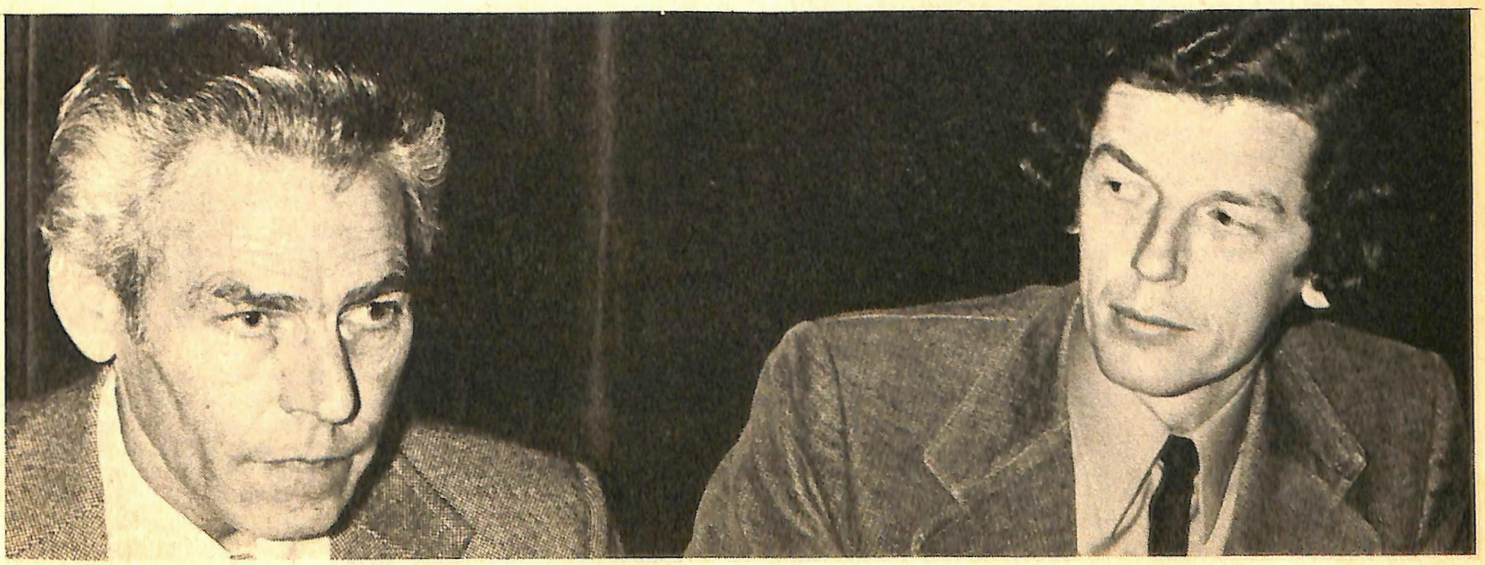

Links de heer A. de Boon die in september a.s. het voorzitterschap over zal dragen aan Wim Kok rechts.

NA 13 JAAR TERECHT GEVONNIST

Als ook de Eerste Kamer na het zomerreces voet bij stuk houdt, verdwijnt Veronica na dertien jaar uit het water, niet uit de lucht. Een hybridisch vergelijk, waar eigenlijk niemand vrede mee heeft. Jarenlang hebben de politici om de hete brij heen gelopen, doordat het Straatsburgse Verdrag tegen de ether-piraterij op 22 januari 1965 wél ondertekend werd door de Nederlandse regering, maar niet parlementair bekrachtigd. Dat is nu eindelijk, op 28 juni, door de Tweede Kamer gebeurd. Daarmee is het doodvonnis van het zwarte schaap Veronica getekend. Nog dezelfde middag werd de wijziging van de hoogbejaarde Telegraaf- en Telefoonwet 1904 aangenomen, waardoor alle uitzendingen buiten nationaal gebied onmogelijk gemaakt zijn. Niet alleen het gebruik van zendinrichtingen en -schepen is strafbaar gesteld, ook de bevoorrading en het onderhoud. De piratenstations zijn verstoken van hun inkomsten, want de adverteerders die hun medewerking verlenen aan de totstandkoming van radiospotjes kunnen eveneens gedagvaard worden. De nieuwe wet zit waterdicht in elkaar.

Zuilen ondermijnd

Het is zeker niet toevallig dat de behandeling van de „anti-Veronica-wetjes" juist eind juni zijn beslag kreeg. De kamerleden zouden na hun controversiële beslissing onmiddellijk op vakantie gaan; de volgende verkiezingen waren nog niet in zicht, waardoor een impopulaire maatregel zo min mogelijk nadelige politieke effecten zou hebben. Het is de vraag of het een moedige daad van de regering-Den Uyl geweest is om de beslissing over de zgn. „offshore-stations" direct al te nemen. Waarnemers vermoeden eerder dat oud-KRO-voorzitter, minister H. W. van Doorn, alleen tot het kabinet heeft willen toetreden, als hij de toezegging kreeg dat de Veronica-affaire zo snel mogelijk beslecht zou kunnen worden. Van Doorn is nou niet direct een piraten-vriend. Jarenlang heeft hij zich geïdentificeerd met de Hilversumse omroepstructuur, de laatste tijd als vicevoorzitter van de NOS. Hij zal zeker geen ingewijde op het terrein van de popmuziek zijn, maar moet uit luisteronderzoek en drastische zendtijduitbreiding op de derde radiozender de indruk gekregen hebben dat Hilversum III, Veronica en Radio Noordzee Internationaal steeds verder overbodig is gaan maken. Als politicus zal hij maar al te goed begrijpen dat inpassing van de beide popzenders in het Hilversumse programmapakket een zoveelste ondermijning moet worden van het afbrokkelende zuilenbestel. Zijn eigen KRO komt daardoor nog meer klem te zitten tussen de machtige NOS en de nog steeds verder uitdijende TROS-AVRO, waar zoveel Veronica-adepten hun zuilen-heil zoeken.

A-politiek wantrouwen

De parlementaire behandeling van de Veronica-worgwetjes heeft de democratie geen goed gedaan. Vooral de progressieve kiezers moeten zich bekocht voelen door partijen die in hun regeerakkoord nadrukkelijk niet vermeld hebben wat voor boze plannen zij met Veronica hadden. Als wat hypocriete pleister op de wonde, ontpopten Dolf Coppes en Anneke Goudsmit zich plotseling als Veronica-fans, die de „unieke formule" koste wat kost wilden redden. Het wantrouwen ten opzichte van de gekozen volksvertegenwoordigers heeft — ondanks de overbodige tegemoetkomingen van stroopsmerende parlementariërs — weer een fikse buts gekregen. De simpele gedachtegang is als volgt: het hele volk is vóór Veronica. Hetzelfde volk heeft zijn representanten gekozen, dus moeten die ook vóór Veronica zijn. Als blijkt dat dat niet het geval is, ontstaat er een conflict tussen volkswil en volksvertegenwoordiging. Die spanning is makkelijk te verklaren — het volk is slechter geïnformeerd en wordt niet gehinderd door de ethische overwegingen van de wetgever — maar leg dat maar even uit aan een woedende menigte, die zich een trouwe huisgenoot ontnomen ziet. Het is vooral de Veronica-leiding geweest die zijn achterban in de waan gelaten heeft, dat Veronica — „als u dat wilt" — niet hoefde te verdwijnen. Tot vlak voor de stemmingen verkeerden de talloze fans in de heilige overtuiging dat hun station nooit zou kunnen worden weggestemd. De indirecte democratie werkt anders en de politieke partijen hebben nagelaten — uit angst voor toekomstig stemmenverlies — de situatie nog eens in heel begrijpelijke bewoordingen uiteen te zetten voor een publiek dat moeilijke woorden wantrouwt en juist daarom zijn toevlucht genomen heeft tot de a-politieke muziekzenders.

Horizontale programmering

Ik vind dat Veronica verdwijnen moet. Van het gegeven dat de meerderheid van het volk dat niet wil, kom ik niet onder de indruk. Ik weet dat niet en uit enquêtes die dat suggereren

word ik niet wijzer. De ongenuanceerde vraag van een enquêteur: „Vindt u dat Veronica moet blijven bestaan" zal natuurlijk door de meeste mensen bevestigend beantwoord worden, als men niet dezelfde pro en contra's aangereikt krijgt die bij de politieke beslissing een rol moeten spelen. Als ze mij komen vragen of de melkboer op de hoek weg moet, zal ik geneigd zijn die arme [illegible] bij te vallen, als ik niet [illegible] dat die vraag gezien moet worden tegen de achtergrond van een zorgvuldig saneringsplan, waarin mijn melkslijter elders een betere boterham kan verdienen. Uit vroeger onderzoek van de Nederlandse Stichting voor Statistiek is bekend dat 25 pct. van de ondervraagden niet eens wist waarom de regering Veronica zou willen verbieden.

Vele argumenten van de voorstanders zijn vals. Veronica kan goedkoper werken, zeggen ze. Dan zeg ik, dat dat aan de — van reclame vergeven — programma's ook wel te merken is. Dat de bestaanszekerheid van de Hilversumse omroepmedewerkers dan ook een stuk beter geregeld is. Dat Hilversum dan ook [illegible] uitsluitend populaire plaatjes afwisselt met kakelende disk jockey's.

Tweede argument. Veronica heeft de horizontale programmering ingevoerd, een unieke formule. Dat mag zo zijn, stel ik daar tegenover, maar het is wel een formule waar je maximaal 24 mensen mee kan laten werken: elke disk jockey, elke dag zijn eigen uur. Grotere herkenbaarheid dat is waar, maar ook kleinere pluriformiteit en verschraling van de werkgelegenheid. Beperking van de uitingsvrijheid, kortom.

Derde argument. Hilversum III is een mislukte imitatie van Veronica. Mijn tegenwerpingen: Veronica is een mislukte imitatie van de Engelse piratenzenders, van wie ze het idee van de horizontale programmering, na acht jaar op de Hilversumse manier geprogrammeerd te hebben, hebben afgekeken. Maar de verschillen tussen Hilversum en Veronica moeten nou ook weer niet als onoverbrugbaar worden voorgesteld. Joost de Draayer heeft voor Veronica, Noordzee, VPRO en NOS gewerkt. Veronica kon van de grond komen, dank zij de medewerking van Gooise professionals als Mies Bouwman, Frans Nienhuis, Netty Rosenfeld, Karin Kraaykamp en vele anderen. Gerard de Vries, Chiel Montagne, Cees van Zijtveld en Eddie Becker — allen ooit werkzaam bij Veronica — hebben Hilversum III gemaakt tot wat het nu is: een zender met grotere luisterdichtheid dan de beide piraten en met een bereik over heel Nederland. Maar afgezien daarvan, bij Veronica lazen ze nog teksten voor in een stadium dat Hilversum al met improviserende presentatoren werkte.

De nieuwsgaring bij Veronica was lange tijd niet eens een imitatie van de Radionieuwsdienst, maar zelfs een vorm van diefstal. Dat bleek toen het ANP een gefingeerd bericht uitzond over een brand in een plaats die niet bestond. Het nieuwsfeit werd haastig overgenomen door Veronica.

Smaakmakers

Veronica heeft een sterkere band met de luisteraar. Dat

is een gotspe. Juist het gewraakte zuilenbestel heeft allerlei inspraak-garanties opgenomen. Je kunt je steun kenbaar maken door lid te worden, de omroepverenigingen leggen hun programma(schema's) aan de leden voor en experimenteren naar hartelust met publieksprogramma's, telefonische medezeggenschap etc.

Argument nummer vijf. Veronica is een belangrijk reclamemedium en stimuleert platenprodukties en platenverkoop. Dat is juist, maar geeft wel aanleiding tot een paar side-lines. Als reclamemedium staat Veronica aan de kant van de opdrachtgever. Als een bepaald bedrijf twintig keer per dag wil laten horen dat zijn sigaret vaker gerookt moet worden, zal Bull Verwey niet tegensputteren. Er staat van zijn kant geen consumentenvoorlichting tegenover. De reclamespots op Veronica blijven bij de consument beter hangen dan de STER-reclame. Dat lijkt me logisch, maar daarom nog niet zonder meer een pro-argument. Natuurlijk stimuleert Veronica de platenproduktie, evenals Hilversum III. Het is de vraag of die smaakmakers-functie — het eindeloos draaien van dezelfde hits zo positief beoordeeld moet worden. Veronica liet als eerste hier nog onbekende platen uit Amerika overkomen, draaide die platen, creëerde daardoor een vraag, waardoor de platenmaatschappijen verplicht waren met een Nederlandse persing te komen. Overigens weten we uit Engeland, dat de stopzetting van de etherpiraten daar, geen nadelige invloed gehad heeft op de marktontwikkeling in de grammofoonplatensector.

Geestelijke verheffing

Nederland schijnt het derde popland ter wereld te zijn. Het aantal platen per inwoner ligt hier absurd hoog. Veronica brengt 172 uur muziek per week, juicht Rob Out in „Kapers voor de kust" van Henk van Gelder, terwijl een week toch zeker vier uur minder telt. Hoe vaak heb ik niet eindeloze autoritten tot een goed einde gebracht door voor de afleiding af te stemmen op 1-9-2 of 5-3-8. Waarom wil ik dan nu, dat dit station gaat verdwijnen? Omdat ik tegenstander ben van radio en televisie op commerciële basis.

Omdat ik het redelijk vind, dat Nederland als laatste land een Verdrag waar het mee ingestemd heeft, na acht jaar gaat bekrachtigen. Omdat ik vind dat 24-uur Hilversum III de liefhebbers van popmuziek voldoende aan zijn trekken laat komen en ik een vierde zender liever gereserveerd zou zien voor educatieve programma's.

Wie het verdwijnen van Veronica als een onmisbaar verlies beschouwt, gaat mijns inziens te ver. Zonder Jan Blokker na te papegaaien dat Veronica louter „clichés, bazelpraat en reactionaire muziek" de ether inslingert, hoeft de bijdrage van dit popstation (dat zoveel Gert en Hermien, vader Abraham en Zangeres-Zonder-Naam in zijn programma's stopte) aan de geestelijke verheffing en de culturele weerbaarheid van haar klanten, toch ook niet overdreven te worden. Tijdens het wapenonderhoud kan het natuurlijk best gezellig wezen.

JAN HAASBROEK

Berlijnse Beer

Ofschoon het Berlijnse Filmfestival meestal inzendingen toont van buitengewone kwaliteit is het vreemd genoeg een festival dat weinig gelijkenis toont met het jaarlijkse gebeuren in Cannes. Want wat daar allemaal voor publiciteitsstunts worden uitgebroed ten gerieve van jan en alleman mag zo langzamerhand een ieder bekend zijn; Berlijn daarentegen heeft kennelijk die behoefte niet. Daarom dit keer wat extra aandacht voor dit festival dat begin juli is gehouden en waar de fel begeerde Gouden Beer in de wacht is gesleept door de Indiase regisseur Satyajit Ray met zijn „Onweer in de verte". In het juryrapport stond ook onder meer dat deze hoge onderscheiding werd toegekend omdat de film de „meest artistieke verfilming van het menselijk lot" weergeeft. Regisseur Ray, die ook het scenario schreef, liet zijn filmverhaal spelen in een afgelegen Bengaals dorp in de jaren '42-'43 en hij geeft de levensloop weer van een Brahmaans echtpaar. De Tweede Wereldoorlog gaat ongemerkt aan hen voorbij, totdat er een hongersnood uitbreekt. De schuld ervan wordt gegeven aan de oorlog. De hongersnood en de bijkomende ellende doen de grenzen tussen de kasten uiteindelijk vervagen.

Zes andere speelfilms kregen een Zilveren Beer voor zowel de film als de regie. Deze films zijn: de Britse inzending „The 14" (De veertien) van David Hemmings die speciaal genoemd werd voor de „buitengewone manier waarop hij de kinderen had geregisseerd".

De Braziliaanse inzending „Alle naaktheid zal worden gestraft" van Arnaldo Jabor. Een film waarvan gezegd wordt dat het een „buitengewone verfilming is van een sociaal onderwerp".

De Westduitse inzending „De experts" van Kückelmann. De Franse inzending „De Grote blonde met de zwarte schoen" van Yves Robert, met als speciale vermelding de „humoristische wijze waarop hij het onderwerp had benaderd".

De Argentijnse inzending „Los siete locos". De speciale prijs van dit festival kreeg de Franse film „Geen rook zonder vuur" van regisseur André Cayette, die geprezen werd voor het uitdagende thema en — uiteraard — de verfilming daarvan. Trouwens deze laatste film kreeg maar liefst drie onderscheidingen er bij: niet alleen de speciale Zilveren Beer, maar ook prijzen van de katholieke en de protestantse kerken en de prijs van Unicrit (een internationale unie van filmcritici). De film van Cayette gaat over politieke chantage en een schandaal dat uitloopt op een moord alvorens het is opgelost.

Hoewel niet voor de eerste keer heeft de Berlijnse jury ook dit jaar geen prijzen toegekend voor de beste acteur of actrice. Toen woordvoerders van het festival werd gevraagd of dit betekende dat er in de ingezonden films slechts werd geacteerd, wilde men alleen zeggen dat de jury zich door niets anders liet leiden dan het eigen inzicht en daarmee autonoom handelde. Festivaldirecteur Alfred Bauer zei nog dat één van de voordelen van het Berlijnse filmgebeuren was dat het regisseurs, acteurs en actrices of cameramensen kan onderscheiden wanneer de pers vindt dat dit op zijn plaats is. Met andere woorden, dit filmfestival zal zich niet licht laten beïnvloeden door de commercie die het gebeuren in Cannes bijvoorbeeld zo langzamerhand heeft verpest. Hoewel er geen vedettes in de getoonde films hebben meegespeeld, zei directeur Bauer nog, dat degenen die hebben meegespeeld in eigen land wel bekend zijn.

Dat er ook dit keer geen inzendingen uit Oostblok-landen waren, betreurde de festivaldirectie zeer, maar woordvoerder Bauer verklaarde dat dit op het politieke vlak gezocht moet worden. Want ondanks de verdragen om tot een verbetering van de betrekkingen te komen hebben de communistische landen (naar men aanneemt) dit festival geboycot alleen maar omdat West-Berlijn naar hun inzicht niet bij West-Duitsland hoort. Maar festival-directeur Bauer was ondanks deze interpretatie toch vol goede moed, want hij wilde dit nog kwijt: „Ik kan me niet voorstellen dat zij dit niet zullen doen. Dit zou anders neerkomen op een ontkenning van de politiek van Willy Brandt door staten waarmee hij overeenkomsten heeft gesloten".

P. J. M.

„The 14" (David Hemmings)

Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis,
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur H. Lips,
Hoofdraadsman

EGO

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. Nr. 9 - SEPTEMBER 1973 - 12e JAARGANG

Abonnementsprijs ƒ 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

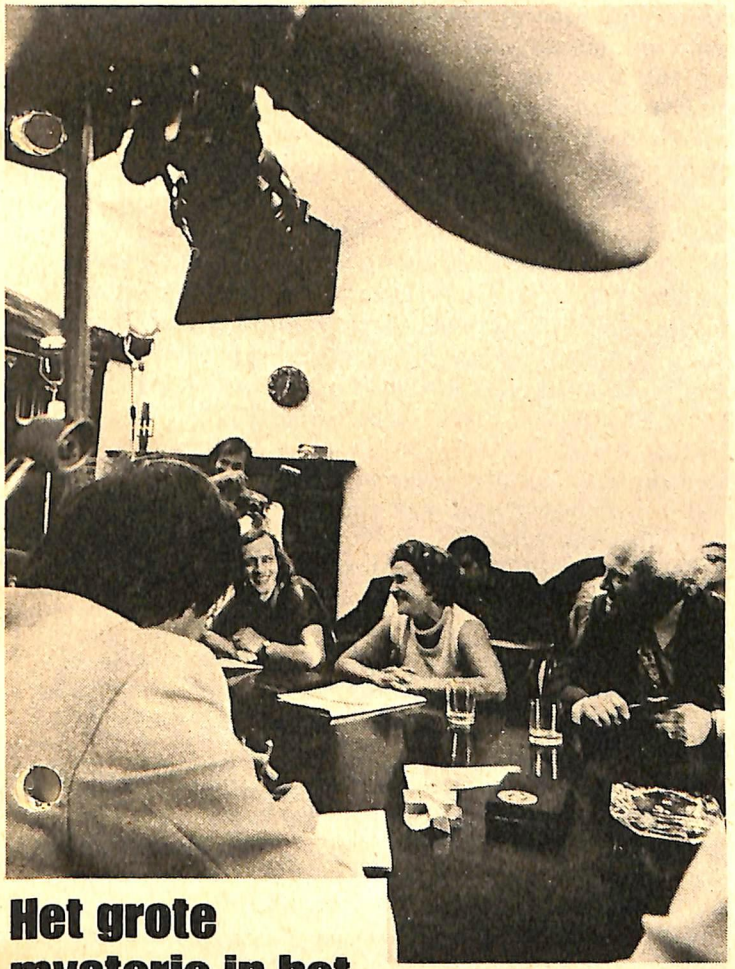

Het grote mysterie in het HP-conflict

Jaar op jaar gaat de strijd tegen de gevestigde orde in Nederland door. Ditmaal in de krantenwereld!
De oude kwestie: Zullen de direkties van bovenaf alles regelen of hebben ook de redakteuren en journalisten die de krant maken nog iets te vertellen.
Ditmaal wonnen het die redakteuren en journalisten.
Jan Haasbroek is insider. Hij vertelt er over op blz. 6 en 7.

Miles Davis of: kunnen alleen underdogs goede jazz maken?

Miles Davis heeft jaren in de belangstelling gestaan van vele jongeren.
Wij prijzen ons gelukkig dat Bert Vuysje in dit nummer verschillende van zijn platen kritisch bespreekt. Zie blz. 3.

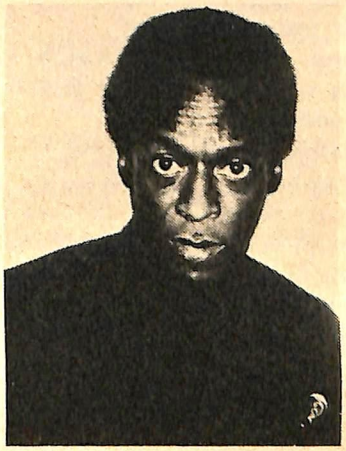

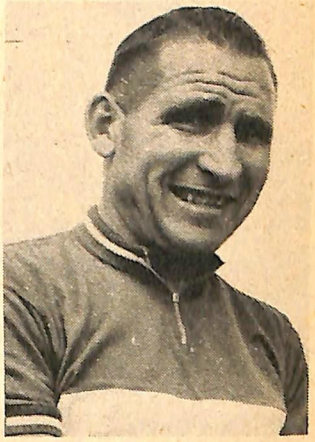

Tour de France... toen!

Wie kent Wim van Est nog? Zie blz. 12 en 13.

Vaste medewerkers:

Jan Haasbroek
Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Dick Zaal

Bij het afscheid van de hoofdraadsman een herinnering aan het begin! Zie pag. 4 en 5.